

Džoni Braun

LOPOVICA¹

Poema u prozi

U jutro 29. novembra 2006, crni plastični kofer u kome se nalazila *Amanoiwabue*, flauta od prirodnog kamena, koji je pripadao umetnici Akio Suzuki, nestao je iz prtljazišnika voza koji je jurio iz pariske Gar di Nor stanice za Amsterdam. Nalazio se iznad sedišta pedeset pet u kolima broj osamnaest. U vreme kada je krađa primećena, voz je već prošao Antwerpen, ali je kofer verovatno ukraden još na stanici Gar di Nor.

Ove flaute je zabranio još princ Karu i njihov zvuk bio je izgubljen za istoriju muzike. Jedino ga još pamti oralna tradicija prenošena šamanskom ceremonijom u kojoj su se koristile flaute *mogari* pravljene prema položaju sedam zvezda. Flauta je prenošena s kolena na koleno u svetilištu. I sad, nakon punih dvadeset osam godina u rukama čuvara nove generacije, nepovratno je nestala. Ova flauta bila je nezamenljiva za tumačenje kulture NO i na nama je sada da molimo da bude vraćena u ruke svog čuvara.

1

Sećam se prvog predmeta koji sam ukrala.

Sećam se kako su mi drhtali prsti i kako mi je u stomaku sve do dna bilo muka od ove čudne munjevite a neobjašnjive žudnje koja me je ophrvala.

Sećam se kako sam spustila tu stvar u džep i zurila u lice žene očekujući njenu reakciju. Dah mi se zaledio od straha, a srce gotovo prestalo da kuca.

Sećam se njenog manikiranog lica, nezabrinutog, punog sebe, ona nije ništa primećila, nije imala blage veze, dah mi se pretvorio u suzdržano smejanje, srce mi je iznenađeno proradilo...

Sećam se prvog predmeta koji sam ukrala.

2

Opet Gar di Nor – stanica za umiranje, stanica za lopove! Izmrvljeno staklo i izgripan pleksiglas pohaban vremenom i dimom, upotrebom i trljanjem. Tražila sam prolaz,

¹ Džonija Brauna sam upozнала jedne hladne zime ispred pariskog Teatra de la Vil, legendarne pozorišne i avangardne institucije. Poverio mi je da te večeri prikazuju u režiji Džameta njegov komad *Barouze i Keti Aker oslušuju pesmu Starog mornara Semjuela Tejlora Kolridža, u pratnji Džonija Tandera*. Ko bi odoleo takvom susretu književnosti i ludosti? U nekom trenutku ovog dvadesetpetogodišnjeg prijateljstva, povelala sam Brauna u Srbiju gde je predstavio svoju besmrtnu poemu „Lopovica”. Džoni Braun je rođen 1961. u Njukaslju. Danas živi u Londonu gde jednom godišnje, od 1999. pa do danas, stvara dramaturške komade s pozorišnom grupom „Andergraund utopija”. Džoni je takođe i liričar, predvodnik grupe *The Band Of Holy Joy*, pesnik je i dramaturg, a svakog petka u Londonu domaćin je legendarnog radio-programa BAD PUNK na radiju Resonance FM. Autor je brojnih muzičkih i književnih dela od kojih je prevodiocu najdraža knjiga poezije *Sati* („Moloko print”, Ancig, 2021). (*Prim. prev.*)

oslušivala zvuke. Strpljivo sam sedela usred sve te ogromne pokretne i potresne drame dolazaka i odlazaka, bežanja i pristizanja, ušiju već naviknutih na uporan dosadan zvuk BUM-BUM-BUM koji je dolazio s perona, koji mi je odzvanjao u srcu, odjekivao mojim danima.

3

Sećam se fijuka vetra koji je pro hladno duvao s planine za koju majka kaže da čuva sećanja na naše duše.

Sećam se šuma i polja i potoka koji je pratio stubove koji su silazili sve do okeana, sunčanog jutra, sećam se tihe školske smirenosti i visokih ocena koje sam s lakoćom dobijala.

Sećam se oca na poslu koji se savijao od rada, uvek se pitajući kakvo li veselje krije budućnost za mene?

Sećam se kako sam igrala s prijateljima kad padne mrak, obožavala sam pro hladni noćni vazduh ispunjen mekotom i ljupkošću, dok blagosiljah zvezde, jednu za drugom.

Sećam se fijuka vetra koji je pro hladno duvao s planine za koju majka kaže da čuva sećanja na naše duše.

4

Sećam se prvog „padanja”.

Sećam se očevog besa, straha koji sam osetila pred majkom, kolektivne tuge, pogleda svog brata.

Sećam se emotivnih masnica, zatvaranja, oduzimanja, lišavanja određenih sloboda, trenutka kada sam shvatila da me ništa ne može zaustaviti, sećam se obećanja koja sam davala, znajući da ću ih uskoro prekršiti.

Sećam se kako sam se opustila, kao i uzbuđenja kada se moja ovisnost rasplamsala i kako sam se raspojasala, grabila sam sve što bi mi zasjalo pred očima, što nije bilo pod ključem i katancem, krala sam da se zabavim, akcije radi.

Sećam se kada sam prvi put „pala”.

5

Bacila sam pogled na čoveka koji je šetao peronom.

Stanica prelivena svetlošću, ispunjena vizijom. Obučen je u izbleđeli pamučni mantil i široke sive farmerke. U neku vrstu radničke odeće koju danas nose isključivo umetnici. U ruci steže staru crnu akten-tašnu. Preko ramena mu je prebačena tanka najlonska torba. Prijatnog je lika, fin dečko, gotovo anđeoskog izgleda. Lepo lice – lepa duša.

Nedavno sam dugo razmišljala o duši, kao i zašto radim to što radim. A da se okrene i iznenada mi se obrati, kako bih se ponašala? Bili smo toliko blizu jedno drugog a toliko udaljeni, on i ja.

Na trenutak ćemo se povezati kroz najjednostavniji od svih činova – moj čin krađe njegove akten-ašne, njegovog vlasništva. Posledice će se uskoro očitati i njemu i meni.

A kad odjek ove akcije izbledi i kad vreme pokopa moj čin, izbriše sve emotivne trenutke ovog čina, u pitanju će biti samo još jedan zaboravljeni incident. Puka dnevna krađa.

6

Sećam se kada mi je umrla majka, na Veliki petak. Imala sam petnaest godina.

Sećam se tog gubitka i kako sam psovala Boga koji mi je oteo nekoga najbližeg i najdražeg.

Sećam se pesme vetra koja se ugasila u grlu planine.

Sećam se izbegavala sam prijatelje u kasno večer, mrzela sam zvezde na nebu i tragala za zvukom koji je *spalio* čistotu i nedužnost okoline. Zaljubljivala sam se uporno u buku i prevaru, obožavala i jurila sve prljave i komplikovane stvari, a bila ubeđena da normalan život nije meni namenjen.

Sećam se kada mi je umrla majka, na Veliki petak. Imala sam petnaest godina.

7

Senka ove žudnje koju je izrodio nesiguran život!

Slavna stanica, stanica molitve! Čovek hoda na kraju perona. Zaustavi se na trenutak i zastane umrtvljen. Izgleda da pomno osluškuje. Nastavlja da hoda. Biće on danas moj srećan broj. Osećam. Hodam preko perona i zaustavljam se gde se on zaustavio. Da dam sebi sekundu i razmislim da li činim pravu stvar? Zbrka, košmar, udaranje, buka, šištanje i ispljuvak ovoga grada – sve je nestalo. Umesto njih zavladao je neka smena. Stojim u vrtlogu nečega dugog, neke skoro magične tišine. Trenutak me vraća u vreme kada sam prvi put nešto ukrala, u dane kada mi je sve polazilo za rukom. Kada nisam morala toliko da se trudim da osvojim te zlehude predmete. Kada mojim duhom nisu prolazile senke nesigurnosti, kada na mojim lopovskim rukama nisu cvetale bradavice. Šta god da ovaj ljubazni tip ima u koferu, moram to dobiti, moram.

Guram se ka njemu, naložena, preskočila sam čuvara na peronu, uskočila u voz. Gonim neki sasvim novi san, jurim deliće ruine neke drevne civilizacije!

8

Sećam se dana kada sam prvi put ugledala velegrad.

Sećam se prigušene buke ogromnog broja automobila koja me je usisala kao pandemonijum, gomile koja me je opkolila, nepodnošljivog zujanja električke, kada me je udarila struja i kako sam se dobro osećala.

Sećam se kako sam se osetila u stranom gradu kao kod kuće, prvog ukusa seksa pomešanog sa željom da nekoga prevarim, kako mi se upalilo srce, a naivnost otpala kao krasta, u meni se nastanila lukavost, ustoličila se tu i znala šta da radi.

Sećam se kako bi me usisala noć, toliko zavodljiva, jezikom zmiје u poljupcu, oštra, sjajna i privlačna i očigledno o svemu ovisna.

Sećam se dana kada sam prvi put ugledala velegrad.

9

Voz je krenuo, a ja se smestila u uglu između dva vagona. Biću nevidljiva. Posmatram Pariz koji se pretvara u razglednicu u mašti posetioca. Uskoro će se pretvoriti u ništavilo. Usredsredila sam se na kola-vagon ispred sebe. Sudbinski voz, voz ispunjen žudnjom! Crna akten-tašna smeštena u prtljažniku iznad čovekove glave. Dva sedišta niže sedi neki par. Samo iskusna osoba kao ja može u njima da prepozna opasne kriminalce, jer to oni upravo jesu. Dobro su se obučili, obučeni ovako u elegantne umetnike. U platnene žakete u stilu Džozefa Bojsa, sa crnim naočarima crnih okvira, stil Demijana Hersta. Da se zalediš kako su se maskirali. Obavezni papiri su im u redu. Odlučne osmehe prilepili. Pitam se šta to oni u stvari hoće i u trenu shvatim da traže crnu akten-tašnu. Žele i oni nagradu, sadržinu crne akten-tašne. Pomisao na sve ovo mi greje srce. Što god da je sadržaj te tašne, mora da je nešto savršeno skupoceno. Intuicija me ne vara i sada počinje igra.

U ovakvim trenucima čovek se oseti srećnim što je postao lopov.

10

Ponekad kradem samo da bih se podsetila ko sam.

Ponekad kradem iz navike, ponekad iz sulude radosti, ponekad u somnambulskom stanju, zaboravim sve oko sebe, ponekad sam pri punoj svesti svesna svih opasnosti koje iskrsavaju oko mene.

Ponekad kradem jer volim da vidim izraz na licu žrtve, ponekad ne volim da ga vidim, ponekad kradem jer mi se može, a ponekad jer to nije moguće.

Ponekad kradem jer se osećam sama i tužna, ponekad jer sam deo gomile, deo velike božje predstave, mađioničarka sam, lešinarka, lisica, noćna mora, otvorena pomijara, alarm na kolima koji zvoni usred noći, neostvarena provera ovdašnje stvarnosti.

Ponekad kradem samo da bih se podsetila ko sam.

11

Čovek zuri kroz prozor u ravni flamanski pejzaž. Industrijska zemlja, zemlja radnika! Da li ću biti toliko drska da mu ukradem tašnu direktno ispred nosa. Ili ću morati da čekam i da ga, onako usput, maznem kasnije onom paru? Nemam baš nekog izbora.

Što se zaljubljenog para tiče – ponašaju se kao veliki ljubavnici dok se tako ljube i maze na sedištu. Koja su, u stvari, njihova očekivanja i nade? Pitam se da li delimo iste potkulturne kriminalne pojmove? Da li je želja za prevratom ono što krasi svaki trenutak njihove uzburkane svesti ili je to pusta lakomost?

Pitam se imamo li iste snove?

12

Živim u svetu snova koji pripadaju drugima.

Živim u svetu koji se menja neverovatnom nadljudskom brzinom.

Živim za zvuk drhtavog čelika koji udara o beton, a živim i za ponoćni zvuk praznog zujanja električne u napuštenim parkiralištima i u drugim nesređenim mestima, to je neki nesuvisli zvuk.

Živim za budućnost neke nesigurne sutrašnjice.

Živim u svetu snova koji pripadaju drugima.

13

Utonula u vozno sanjarenje odjednom sam shvatila da voz ulazi u stanicu. Znam da je ovo čas kada će ovi krenuti u akciju. Gledam ljubavnike kako se ljube, a starac odvrća od njih pogled. Ruka ljubavnika se proteže naviše i grabi, vuče nadole staru akten-tašnu. Kikoću se i silaze niz stepenice voza. Ja ih sledim. Platforma je od čelika, ali su moje cipele nečujne i meke. Njene štikle pak jako glasno odjekuju. One će tako odjekivati celom železničkom stanicom sve do bara. Do dizajnerskog bara gde je stil života ilegalno korišćenje zabranjenih supstanci. Slediću ih do toga bara. Gotovo mogu da nanjušim svoj plen. Nagrada mi je nadomak ruke. San mi se gotovo pretvorio u javu.

14

Sanjam o drugačijoj budućnosti.

Sanjam o glavnoj premiji, da sam dobila nagradu, da sam srećna.

Sanjam da više nemam briga, da nisam više bolesna, da me niko ne dira i ne gnjava, sanjam o trenutku oslobođenja.

Sanjam majku koja upija moje grehe, ponovo mi se vratila.

Sanjam o drugačijoj budućnosti.

15

Sat u baru užurbano napreduje. Muzika Marvina Geja je sve jača, vraća nas u vreme kada smo se bolje provodili. Setila sam se novinskog naslova koji sam nedavno pročitala, o bombama rasutim po plažama, a koje su u nekoj bliskoistočnoj zemlji deci raznele noge ili ih usmratile. Onda mi se misao vratila na pevača soula, setila sam se njegovog šarma i ponosa, njegovog radoznalog pogleda. Čak i u svoje vreme Marvin nas je molio da se zapitamo šta se to stvarno zbiva u našem glupom pobrkanom svetu! U ovom trenutku pogled mi je prikovan na akten-tašnu i ruke mi se tresu više nego ikada ranije.

16

Prva koma i gubitak svesti su došli iznenada.

Prvo gubljenje svesti me je bacilo na pločnik ispred kafea u kome sam pila i ogovarala i obavljala poslove.

Prvo gubljenje svesti me je protreslo kao električni udar do korena.

Prvi gubitak svesti je došao uz nestanak struje u gradu koji je utonuo u potpunu tamu, ona je pomagala lopovima mračnih mogućnosti da ugrabe priliku.

Prva koma i gubitak svesti su došli iznenada.

17

Stil života mi je postajao sve žešći.

Sve češće sam išla na zabave, sve nehatnije vodila ljubav, bila sve gora s prijateljima, ljubavima, kolegama, sve neprijatnija, sobe koje sam posećivala sve prljavije, pohabanije, mračne i bez nade.

Krađe su mi bile sve drskije, gluplje i neopreznije.

Preostale su mi samo iluzije, što sam padala sve niže, iluzije su se sve više pele u nebo, konačno sam toliko nisko potonula da sam se jednom vinula malo više i mnogo duboko pala, u samu duboku noć.

Stil života mi je postajao sve žešći.

18

Doktor je bio grub.

Odbio je da mi prepíše uobičajenu količinu pilula koje bi me ubrzale ili usporile i učitkale stalne promene raspoloženja.

Doktor je u ruci držao moje rezultate i mrgodno ih položio na sto, ponudio se da pokaže radiološki snimak pluća.

Doktor sa svojim uobičajenim izgledom nepristrasnog samilosnika.

Stajao je odlučan na pragu svih tih godina primljenih poklona od farmaceutske industrije, od svih onih koji su mi odredili vreme života na posprdan i neumoljivi način.

Doktor je bio grub.

19

Akten-tašna je isijavala, dok sam sedela u pozadini kafanske sale i razmišljala o svojoj bedi. Njih dvoje je postajalo sve lakše, njihov bezuman smeh sve glasnije odjekivao barom. Ustali su od centralnog stola i napustili obilan ručak. Odjednom mi se ukazao trenutak za akciju. On je ustao da ode u toalet, a ona se oteturala do bara. Polako sam stavila svoju kafu na drugu stranu stola, ostavila nekoliko novčića na njemu, prošla kroz salu, držeći pritom pogled stalno na časovniku. Akten-tašna mi je sada u ruci, a noga prolazi kroz zadnja vrata kafea. Nema nikakvog problema.

20

Stajala sam na vratima ispred hirurškog bloka i nisam mogla da se pomerim.

Ispred hirurškog bloka vrtelo mi se u glavi od svih problema koji su se svalili na mene.

Ispred hirurškog bloka posmatrala sam kola i ljude koji tu prolaze, svi sretni i živi, a svi toliko udaljeni od mene, od onoga kroz šta prolazim, došlo mi je da vrisnem.

Pred operacionim blokom zaustavila se stvarnost.

Stajala sam na vratima ispred hirurškog bloka i nisam mogla da se pomerim.

21

Sada me proganja sve ono loše što sam radila.

Sada me proganjaju sve govornarije koje sam činila.

Proganjaju me lica svih mojih žrtava.

Proganjaju me sva lica svih drugih lopova koje sam srela, prijatelja koje sam opljačkala, na koje sam se žalila, svih momaka koje sam zavela, na koje sam se posrala.

Sada me proganja sve ono loše što sam radila.

22

Dobila sam isto ono što je imala moja majka.

Dobila sam istu naslednu bolest koja se prenosi s jedne generacije na sledeću nekim genetskim prokletstvom.

Dobila sam da živim, ne još toliko dugo.

Treba da pravim izbor jer mi je ostalo toliko malo vremena pre no što me obuzmu prokleti bolovi.

Majko...

Dobila sam isto ono što je imala moja majka.

23

Sada sanjam o poslednjoj šansi.

Sada sanjam o izbavljenju

Sada prizivam vizije svetaca u noći, prizivam anđele da mi pomognu, da mi još jednom prizovu moje drage, brata da me poseti, oca stalno zaposlenog i majku, o bože, moju majku.

Sada sanjam kako ću se izvući iz svega ovoga, iz života koji sam toliko volela, iz života koji mi je sasvim, kao prokletstvom, okrenuo leđa.

Sada sanjam o poslednjoj šansi.

24

Ako bih ponovo morala da proživim svoj život, šta bih onda radila?

Ako bih sve mogla da popravim, da li bih prionula na posao?

Ako bih ikada ponovo pričala s porodicom, da li bih se usudila da im pogledam u lice?

Ako bih poževela da okrenem neki telefonski broj, da li bih naterala i prst da pritisne traženi broj?

Ako bih ponovo morala da proživim svoj život, šta bih onda radila?

25

Uvek ću se sećati poslednjeg predmeta koji sam ukrala.

Nikada neću zaboraviti kako su mi drhtali prsti i kako mi je u stomaku, ophrvanom bolešću, bilo muka i ove čudne, munjevite, a neobjašnjive pohlepe koja me je obuzela.

Nikada neću zaboraviti trenutak kada sam uzela tašnu i ugledala čovekovo lice, čitala sam njegovu reakciju, dah mi se od straha zaledio, a srce gotovo zaustavilo.

Nikada neću zaboraviti njegovo blago lice, zabrinuto, dolazilo je iz nekog drugog sveta koji do sada nisam poznavala, pojma nemam odakle je došao, moj uzdah se pretvorio u smeh od rafala, srce mi je iznenada eksplodiralo.

Uvek ću se sećati poslednjeg predmeta koji sam ukrala.

(S engleskog prevela Nina Živančević)